

Tekst: Arie Dwarswaard

Foto: René Faas

Ogenschijnlijk hadden ze niets met elkaar te maken. In september liet C.P.J. Breed onder meer de smetteloos witte *Amarygia x parkeri* 'Alba' zien. In diezelfde periode verscheen gedurende een aantal weken de Maatschap Veredeling Nerine (MVN) met een flink aantal kleurselecties van relatief nieuwe Nerinehybriden. Toch hebben beide inzendingen iets gemeenschappelijks: een van de ouders. In beide gevallen betreft dat *Amaryllis belladonna*. Dat is de enige echte *Amaryllis*, die afkomstig is uit Zuid-Afrika. Alles wat uit Midden- en Zuid-Amerika komt heet *Hippeastrum*, ook al houden velen vol dat *Amaryllis* ook wel kan. *Amaryllis belladonna* dus, een zomerbloeiër met een bloemscherm vol roze bloemen. Een gewas dat het in Nederland nooit veel verder heeft gebracht dan een van de vele bijzondere bolgewassen. Wie echter in de geschiedenis van dit gewas duikt ontdekt dat het door de eeuwen heen veel aandacht heeft gekregen, onder meer om te gebruiken als kruisingsouder.

NAAR AUSTRALIË

Wat in heel veel andere geslachten nauwelijks lukt, kan bij gewassen als *Amaryllis*, *Crinum*, *Brunsvigia* en *Nerine* wel. Zet een lelie en tulp bij elkaar (allebei *Liliaceae*) en er gebeurt echt helemaal niets. Zelfs binnen het geslacht *Tulipa* kan maar op beperkte schaal tussen soorten worden gekruist. Hoe anders in de groep die ik net noemde. Al in de jaren veertig van de 19e eeuw werden geslaagde pogingen gedaan om *Amaryllis belladonna* met *Brunsvigia josephinae* te kruisen. Niet in Europa, maar helemaal in Australië was het J.C. Bidwell die voor zover bekend als eerste beide gewassen kruiste. Dat bleef niet onopgemerkt. Ook anderen gingen zo aan de slag, waaronder de Haarlemse speciaalzaak C.G. van Tubergen. Zij draaiden de kruising om, en zo kwam de naam *Brunsdonna* in omloop. Het resultaat was een flink aantal selecties met namen die verwijzen naar het land van herkomst, Zuid-Afrika. Te noemen vallen 'Johannesburg', 'Jagersfontein' en 'Witwatersrand'. En natuurlijk werd er ook een selectie naar de eigen kwekerij Zwanenburg vernoemd. Uiteindelijk zijn alle kruisingen tussen *Amaryllis belladonna* en *Brunsvigia* samengevoegd onder de naam *Amarygia x parkeri*. De witte variant die daarvan door C.P.J. Breed werd geshowd is een van de vele kleur- en vormvariëteiten. En de in 1911 door Bradley gewonnen 'Hathor' dook onlangs weer op tijdens *Plantarium* in Boskoop.

NERINE+

Met deze kruising houdt het niet op. Ook met *Crinum* blijken er voldoende mogelijkheden. Ook hier weer verschillende namen, zoals *Crinodonna* en *Amarcrinum*. Uiteindelijk is de laatste het geworden. Meest bekend is *Amar-*

Amarygia x parkeri 'Alba'

Topkruisingsouder

Het hele jaar door is in de KAVB-keuringszaal een zeer gevarieerde hoeveelheid bol- en knolgewassen te zien. In de rubriek **Nauwkeurig** wordt op een van die gewassen ingegaan. Dit keer de rol van *Amaryllis belladonna* als kruisingsouder.

crinum howardii, een kruising die al in 1910 werd beschreven. Ook met *Nerine* werd in de 20e eeuw meermalen geëxperimenteerd. In 1933 werd in de hallen van de Royal Horticultural Society aan de Vincent Square in Londen al het resultaat getoond van de kruising *Nerine bowdenii x Amaryllis belladonna*. In 1951 werd hiervan melding gemaakt in *The Journal* van de RHS, en er werd aangegeven dat het hier om een zeer interessante hybride ging. De al eerder genoemde firma Van Tubergen voerde dezelfde kruising in de jaren 50 uit, en liet op 26 september 1960 het resultaat ervan zien op de wekelijkse KAVB-bloemenkeuring. Op dat moment kreeg het de naam *Nerinodonna Tubergenii* 'Zwanenburg'. Uiteindelijk is dat onder de aanduiding *Amarine* terechtgekomen. Enkele jaren geleden verraste de Maatschap Veredeling Nerine met een flink aantal selecties die voor een deel zijn voortgekomen uit kruisingen tussen *Nerine* en *A. belladonna*. Ze vertonen uiterlijk een grote overeenkomst met *Nerine*, en ze worden dan ook als zodanig gepositioneerd. Het is eigenlijk een *Nerine+*. Ze

hebben echter wel meer lengte, meer bloemen, een indrukwekkende houdbaarheid, en ze zijn buiten in bloei te trekken. Dat laatste is echte winst ten opzichte van de gewone *Nerine*, want daar was de buitenteelt voor bloemen nauwelijks mogelijk.

TWEE VRAGEN

Bij al dit mooie nieuws blijven twee vragen over. In de eerste plaats zou het aardig zijn om met de moderne DNA-onderzoeksmethoden eens na te gaan hoe de genetische verwantschap is tussen *Amaryllis* en de familieleden waarmee is gekruist. Misschien zijn er nog wel andere interessante verwanten, en misschien moet wel worden vastgesteld dat ze allemaal bij elkaar horen. Tweede vraag is die van de bloeibaarheid. In 1996 schreven Johnson en Snijman in *Veld & Flora* over *Amaryllis belladonna*, die in de natuur schaars bloeit. Alleen een flinke brand brengt daarin verandering. Hoe kan het dan dat de hybriden het zonder regelmatig vuur gewoon doen? Er moet wat te onderzoeken blijven.